

K İ T A P T A H L İ L İ

Yazan : K. Fikret ARIK

Fahrettin Tanju: AVUKATLIK VE VEKÂLET. Adana 1955, 728 sahife, + XXVIII, 15 lira.

Avukatlık ile ilgili tatbikat, bu mesleğin bünyesi icabı, devamlı bir değişiklik halinde. Ücreti vekâlet hakkında çıkan son içtihat birleştirme kararı, tarafların sulh olması halinde bir taraf vekilinin kendi müvekkili ile yaptığı ücret mukavelesinde tayin edilen ücreti, Avukatlık kanununun 133. maddesi hükmü icabı karşı taraftan (müteselsil borçlu sıfatını haiz olduğunu bizzat kanun beyan etmesine nazaran) isteyip isteyemeyeceğine dair Dördüncü Hukuk Dairesinin kararı, müdahil vekiline ücret takdiri icap edip etmiyeceği, etmiyecekse bunun esbabı mucibesinin neden ibaret bulunduğunu tayin eden aynı daire kararı.. İlk ağızda akla gelen yeni karar ve görüşlerdir. Bu ve buna benzer kazaî içtihatların, en son tatbikat durumunu aksettirmeleri itibariyle, bir eserde sistemli bir halde toplanmasında büyük fayda vardı. Adana Sulh Hâkimi ve değerli hukukçu *Fahrettin Tanju*'nun, cidden büyük himmet mahsulü olduğu ilk bakışta anlaşılan, eseri her şeyden evvel bu ihtiyacı karşılamaktadır. Eserin üçte birinden fazlasının avukatlıkla ilgili kazaî kararlara ve bunların tahlil ve tenkidine ayrılmış bulunması, daha önce bu alanda yayınlanmış olan ve muhakkak ayrı bir değer taşıyan - bunların içinde *Ali Haydar Özkent*'in in (Avukatın kitabı) nı unutmak kabil midir? - eserler karşısında *Fahrettin Tanju*'nun kitabına mümtaz bir hususiyet vermektedir.

Avukatların meslekî kurullarının ve ayrıca Haysiyet Divanının inzi-batî mürakabesine tabi olduğu malûmdur. Bu kurulların verdiği kararlar, mesleğin bir âmme hizmeti karakterini muhafaza bakımından hayatî ehemmiyeti haizdir. Şimdi Yargıtay üyesi sayın Akil ÖNDER'in 1947 yılında neşrettiği eser bu bakımdan, bildiğimize göre ilk ve en zengin eserdir. Fakat aradan geçen sekiz yıl içinde bizzat avukatlık kanununda bir çok değişmeler olduğu gibi inzibat kurullarının içtihatlarında da gelişmeler vuku bulmuştur. *Fahrettin Tanju*'nun eseri bunları dikkat ve ehemmiyetle belirtmektedir.

Avukatlıkla ilgili bir takım makaleler, bu mesleğin türlü yönlerini tahlil ve münakaşa etmekte, fakat bunlar dergi sayfaları içinde unutulup

gitmektedir. Bu incelemeleri avukatlıkla ilgili sistemli bir eserin gereken yerlerinde özet halinde veya oldukça geniş iktibaslar halinde okuyuculara verilmesinde fayda vardı. Tanju bu himmeti de esirgememiştir.

Bununla beraber eser tamamiyle kazaî ve inzibatî içtihatlardan da ibaret değildir. Avukatlık mesleğinin tarihçesi, muhtelif memleketlerdeki durumu ve hukukî vaziyeti, memleketimizde geçirdiği muhtelif safhalar incelendiği gibi, Avukatlık kanununun baştan sona kadar dikkatle şerhdildiği de görülmektedir.

Avukatlık mesleğini alâkadar eden nizamname, talimatname ve tefsir kararları da bir hayli yekûn tutmaktadır. Eser, bunları da sistematik yerlerinde değerlendirmekte ve okuyucuyu doğru istikamete yöneltmektedir.

Nihayet esere ilâve edilen gayet mufassal alfabetik fihrist eserden istifadeyi çok kolaylaştırmakta ve bahis üzerinde yapılmış mutad fihristin yokluğunu unutturmaktadır.

Eserde bibliyografya da mevcuttur. Ancak eserleri zikrediş tarzının müteamel olan usule uygun olarak müellif ismi önce, eser adı sonra olsa daha iyi olurdu. Bundan başka dergilerin senesi ile birlikte sayı ve sahifelerini göstermekte fayda vardır. Bibliyografyanın tam olmamasının başlıca sebebi, en mühim vilâyetlerimizde dahi Adliye binalarında muntazam ve zengin ir kütüphane lüzumunun hâlâ ve hâlâ gereği gibi anlaşılabilmesi başlıca âmildir sanıyoruz. Resmî neşriyattan her eserin Adliye kitaplığından başka her hâkime şahsan ve meccanen gönderilmesi, hâkimlere yapılacak en değerli manevî yardım olacaktır. Müellifi tekrar tebrik ederiz.

ORD. PROF. Dr. H. V. VELİDEDEOĞLU: Türk Medenî kanununa göre MEDENÎ HUKUK (Başlangıç — Şahıslar — Aile — Miras — Eşya: aynî haklar). İstanbul 1954. 456 sahife, 12,5 lira.

Prof. Hüseyin Avni Göktürk'ün Tuor'dan çevirerek adapte ettiği Medenî Hukuk kitabı bir tarafa bırakılırsa, (Türk Medenî Kanununun bütün bahislerini derli toplu ve sistematik bir şekilde izah eden muhtasar fakat özlü bir eser) gerçekten henüz intişar etmemiştir. Göktürk'ün devamlı eseri: bir sıra no. su takip ediyorsa da ayrı ayrı ciltler halinde neşredildiği için Velidedeoğlu'nun eserinden şeklen farklı sayılır.

Kanaatimizce böyle bir esere çok ihtiyaç vardı. Hemen herkesin - yani hukukçu olmıyanların dahi kolayca anlayıp kavrayabileceği bir kitap, hukuk kültürü, netice itibariyle umumi kültür bakımından faydalı olduğu kadar cemiyet içindeki teşkilâtın ve düzenin iyice tatbiki bakımından da değerli hizmetler görebilir.

Bu kitabın gayesi, teorilere, geniş tarihçelere, hukuk mukayesesine ve hukuk politikası alanına giren düşüncelere yer verilmesine mâniydi.

Sayın müellif bu bahisleri isteyerek kitabı dışında bırakmıştır. Bununla beraber nazari ve amelî ehemmiyeti büyük olan mahkeme kararları veya özel kanunlar sırası geldikçe, uygun bir şekilde ve ölçüde, okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

Kitaba ilâve edilen çok geniş tahlilî fihrist eserden istifadeyi çok kolaylaştırmakta ve ayrıca mefhum üzerine fihriste ihtiyaç hissettirmemektedir.

Ord. Prof. S. Şakir ANSAY: ESKİ AİLE HUKUKUMUZA BİR NAZAR. Ankara 1952, 151 sahife fiyatı 3 lira.

Medenî kanunumuzun 25. ci yıldönümü münasebetiyle neşredildiği başlığında ifade edilen bu eser, hukuk inkılâbımıza ait bazı tarihî - teşriî vesikaları bir araya getiren bir kaynaktır. Aile hukukumuzun tarihi bakımından mühim olan bu menbaların bir kısmı hiç neşredilmemiş, bir kısmı ise bir çok kimseler için bulunması bu gün için çok müşkül olan dergilerde yer almıştır. Bu itibarla kolayca temin edilebilen bir kitap içinde ve doğru metinleriyle toplamak ve her birinin hukuk sistemindeki yerini değerlendiren üç önsözle zarurî izahlar vermek suretiyle sayın müellif Medenî kanunumuzun, çok sessizce geçen 25. ci yıldönümünü hakkiyle anmış bulunuyor. Çünkü bu metinler bir bakıma Medenî kanunun hiç olmazsa aile hukuku bakımından kabulü sebeplerini bir dereceye kadar aydınlatıyor.

Sayın müellif Mecelle'nin Aile hukuku esaslarını tanzim etmediğine işaret ederken şunları yazıyor: (filhakika bilhassa mezhebî imtiyazların yürüdüğü zamanlarda aile hukukunu birdin gibi devam ettirmek ekalliyetlerin emellerini tatmine yarar bir keyfiyet olmakla beraber bu hukukun hanefî esaslarına dayanılarak bir din gibi herkese şâmil surette tanzimi islâmî telâkkilere de uygun olamazdı.). Mecelle'nin aile hukukunu tedvin etmemesi bakımından bu izah dikkate değer.

Sayın müellif Hukuk-i Aile Kararnamesi hakkında şu mütalâaları serdetmiştir: (Kasım 1933 tarihinde, yani Birinci Dünya harbi sırasında bir Aile Hukuku Kararnamesi ve bu bapta bir de nizamname neşredilerek bu sahada çok ufak da olsa bir adım atılmak istenildi: Hıristiyanların ve Musevilerin kendi aile hukukları da hususiyetleri ile tesbit edilerek evlenme ve boşanmaların tescili keyfiyeti te'yid ve ruhanî reislerin akd-i, fesh-i nikâh ile tevabiinden olan nafaka, drahoma ve cihaz hakkındaki kaza selâhiyetleri ilga edildi.) Diğer taraftan bu kararnameye tekaddüm eden yıllarda İstanbuldaki Meşihat makamınca da umumi şikâyet ve ihtiyaçları pek az kısmında tatmin ve tesliye kabilinden, başka imamlardan ve mezheplerden istifade edilerek yenilik olmak üzere, bir iki fetva çıkarıldı. Bahsettiğimiz kararname iki kitapta münakehat ve müfarekat meselelerini ele alarak *zevce nafakasından maada nafaka işlerine dokunmadı.* Bun-

lar ileriye talik edildi; bilâhare Fetvahane tarafından hazırlanan Kitab-ün nafaka padişahın iradesine iktiran etmediği için kat'î bir mer'iyet bulamadı... Aile hukuku kararnamesi Haziran 1335 tarihinde İstanbul Hükümeti tarafından ilga edildi. (Önsöz sahife 1-2).

Eser, üç kısma bölünmüştür: Birinci kısımda mihver **HUKUKİ AİLE KARARNAMESİ**'dir. Önce bu Kararnamenin metni verilmiştir. 157 madde tutan kararname iki kitaba ayrılmıştır. Birinci kitap *Münakehat* hakkındadır. Bu kitap da ayrıca altı baba bölünmüştür. İlk babın birinci faslı nişanlanmak, ikinci faslı ehliyeti nikâh hakkındadır.

İkinci babta ilk fasıl *nikâhı memnu olanlar hakkındadır*. İkinci fasıl museviler hakkında nikâhı memnu olanlara mütedairdir. Üçüncü fasıl ise İsevîler hakkında nikâhı memnu olanlara mütedairdir.

Üçüncü babın ilk faslı nikâhın akdi hakkındadır. İkinci fasıl İsevîler hakkında nikâhın akdine, üçüncü fasıl *kefaet* bahsine ayrılmıştır.

Dördüncü bab *nikâhın fesat ve butlanı* hakkındadır. İlk fasılda umumiyetle ikinci fasılda musevîlere müteallik nikâhın fesat ve butlanı, üçüncü fasılda ise İsevîlere müteallik nikâhın fesat ve butlanı tanzim edilmiştir.

Beşinci bab *nikâhın ahkâmı* hakkındadır, ilk fasıl da umumiyetle, ikinci fasılda İsevîlere müteallik nikâhın ahkâmı tanzim edilmiştir.

Altıncı bab'ın evlenmenin malî neticelerini tanzim ettiği görülüyor. İlk fasılda *Mehir*, ikinci fasılda *nafaka* tanzim edilmiştir.

Müfarekat'a ayrılan ikinci kitapta birinci babın birinci faslı umumî hükümleri tanzim etmiştir. İkinci fasıl ric'î ve bain talâk hakkındadır. Üçüncü fasıl hıyar-i tefrik hakkındadır.

İkinci bab İsevîlerin müfarekatı hakkındadır.

Üçüncü bab İsevîlerin müfarekatı hakkındadır.

Üçüncü bab iddet hakkındadır. İlk fasılda iddet, ikinci fasılda müteddenin nafakası tanzim edilmiştir.

Kararnamenin 155. ci maddesi gayrı müslimler hakkında istisnaen beyan olunan ahkâma muhalif olmıyan mevad sarahati mahsusa olmadıkça onlar hakkında dahi cari olacağını emreder.

Hukuk-i Aile kararnamesinin esbabı mucibe lâyihası (sh 18-31) dikkate değer düşünceleri aksettirmektedir. Bu mucip sebepler, kararnameyi hazırlıyanların ne kadar bağlarla bağlı olduklarını, reform hareketinin karşılaştığı zorluklara dair iyi bir fikir vermektedir.

Daha sonra *Hukuk-i Aile kararnamesine müteallik muamelât-ı idariye hakkında nizamname* yer almıştır. 20 maddeden ibaret olan bu nizamname idarî muamelelere taallük etmektedir.

Kararnamenin koyduğu resmî nikâh merasimine riayet etmiyenlerin cezalandırılması için Ceza kanununun 200. maddesi tadil edilmiştir.

Koca gaip olup da nafakanın alınması çok zorlaştığı takdirde karının nikâhı feshettirmek hakkını haiz olduğunu kabul eden bir iradei seniyye, kocanın cunun, cuzam, beres ve emsali illetler ile malûliyetleri halinde karının nikâhı fesh talebinde bulunabileceğini kabul eden bir başka iradei seniyye, nafaka kitabının ilerde geliştirilmesi hakkında Meşihat tamimi, Fetvahanece hazırlanan Kitabün nafakanın Önsözü, Hukuk-ı Aliye kararnamesinin lâğvı hakkında kararname, Ceza kanununun 200. maddesinin meriyetinin iadesi, Ceza kanununun 200. maddesi zeylinin iadei meriyeti hakkında kararname, Adliye Nezâreti esababı mucibe lâyihası, devlet şurası mazbatası, devlet şurası heyeti umumiye mazbatası ile ilgili metinler kararnameyi takip etmektedir.

Kitabın ikinci kısmı 1339 tarihli Hukuk-i Aile kanun tasarısı ve Adliye ve Şer'iyeye encümenleri tadilleri mazbatalarını ihtiva ediyor. Sayın müellif 57. nci sahifede bu kısma ait metinlerin nasıl elde edildiğini ve bu konu ile ilgili izahatı vermiştir.

Kitabın üçüncü ve son kısmı 1340 tarihli Hukuku Aliye kanunu tasarısına tahsis edilmiştir. Sayın müellif bu kısmı hakkında da bir önsöz yazarak bazı açıklamalarda bulunmuştur.

Ord. Prof. Dr. Tevfik Sağlam: Büyük Harpte 3. cü Ordu'da sıhhî hizmet — Askerî Matbaa, 378 sh. 119 Kr.

Bir millet tarihi üzerinde yükselir. Tarih, tesbit edilirse vardır. Büyük Harp Türk'ün kendini denediği eşsiz, lâkin talihsiz bir tarihtir. Türlü yönlerini hâlâ ancak *dinliyerek* öğreniyoruz. Bu Harpte Ordu, memleket idaresinin ta kendisi olmuştur. Ordu, içinde türlü hizmetleri, bilhassa sıhhî hizmeti olan bir bütündür. Herkesin ittifakla kabul ettiği bir hakikat vardır: Sıhhî hizmet, Birinci Cihan Harbinde, en ziyade - bazılarına göre: yalnız - 3. cü Ordu'da muvaffak oldu. Hangi şartlar altında, nasıl, ne bahasına? Muhterem Sağlam'ın eseri bunları, nasıl, en mevsuk bir şekilde önümüze koyuyor. Bununla kalmıyor: O devrin en mühim hâdiselerini de pek canlı ve pek acı bir levha halinde dile getiriyor. Askerî sıhhî hizmetlerin yanında, orduyu ve memleketi yoketme istidadını gösteren tifüsü yok etme, kimsesiz çocuklara yardım.. gibi bahisler bugün bile düşündürecek ve istifade edilecek telkinlerle doludur. Bir idareci'nin de bilmesi icap eden mühim bilgileri ve acı hatıraları toplayan bu eser, bir ümit kitabıdır.

Her hayırlı memleket işinde enerji ve imanı taze olan Sağlam'dan, çünkü tarihimizin ehemmiyetli bir köşesini aydınlatmasına hizmet eden bu esere benzer eserler ümit ederiz.